

Studier Kritiker och Notiser.

Literär Tidning.

N° 22.

Lördagen den 6 Juli

1844.

Anmärkingar wid H:r Justitsraaden C. Molbechs recension öfwer "Nordens Ur-inwånare" och "Utkast till jagtens och fiskets äldsta historia."

(Forts. och slut fr. N° 21.)

Ännu en liten profbit på H:r M:s sätt att referera: sid. 644. "Dg for at blive forvisjede om hvilken folkstamme dette var (Jotnarna) behöve vi kun at vide hvilke Guder den dyrkede." Så eländigt falskt och ensidigt öfversätter H:r M. mina ord i "Ur-inwån. IV. 37." För att erhålla någon ledning för utredandet af detta ämne (till hvilken folkstam de hörde) skola wi först undersöka hwad denna folkstam, Jotnarna, kallade sin gud." Hwad säges om en sådan Recensent!

Jag har yttrat (i Urinw. IV. 31) att alla, (nemligen våra) fornsagor om jotnar ursprungligen utgått från dvergstammen = Lappfolket. Denna idé, hwars nyhet H:r M., gratiöst nog, icke will bestrida, inwecklar, säger han, "i flere Misligheder og Modsigelser, hvoraf man ikke let vil kunne utrede sig" (sid. 642). Men bewisen? jo: Det er ikke Norden allene som fiender disse Sager og mythiske Forestillinger om Dverge og Kæmper etc. etc. Detta skall således wara motbewiset. Men snart märker H:r M. att detta bewis ingen ting bewisar, och att detta faktum så mycket mindre inleder mig i motsägelser, som jag sjelf redan (s. 34.) anført att liknande sagor om dvergar och resar både kunnat uppkomma och verkliga uppkommit, hos många och helt olika folkstammar, ej blott i Europa utan äfwen i Asien och Amerika. H:r M. kastar då ifrån sig hela detta ämne med det besked åt sina läsare att: vor Författers Anskuelse og Fortolkninger af mythiske Besener og Digtninger ville vi i öfrigt lade være uberörte." Det är litt H:r M.; först

hæka uti och sedan kasta ifrån sig och löpa sin väg. Det hade eljest varit hans skyldighet att bewisa det förnärmande påståendet han haft att min yttrade åsigt "indvikler i flere Misligheder og Modsigelser," ty icke kan det han anför, sid. 642—3, anses innehålla bewis. Men något behof att bewisa obefogade beskyllningar, har H:r M. wäl aldrig känt.

Sedan H:r M. genom falska öfversättningar, utslutningar och egna tillsatser, gjort en slags karrikatur af min framställning af Thor som Jotnagud, djerfves han äfwen beskylla mig att hafwa wändt upp och ned paa de "Grundtræk der gaa igiennem alle hidhörende Eddamyther (neml. Thor som Jetternes uforsonlige Fiende og Bekæmper)" och detta, säger han, er reent ud at drive Leg med det som Mythographerne undertiden tage alt for alvorlig etc. etc. Man skulle tro att det stode icke så alldeles rätt till med mannen. Jag har nemligen aldrig bestridt att Thor, i Eddorna framställes "som Jättarnas oförsonliga fiende." Aldrig! Jag har twertom med uttryckliga ord, just i det kapitel, H:r M. nu refererar (IV. 42), sjelf sagt att Thor framställes som Jotnafiende i Eddan och öfriga sagor, som hafwa sitt ursprung från samma källa. H:r M. måtte wäl åtminstone kunna fatta, att oaktadt Thor i Eddorna framställes som Jotnafiende, der dock kan hafwa funnits i landet ett annat folk än det från hwilket Eddorna utgått, och som äfwen lemnat sagor efter sig, dels i skrift upptecknade och dels ännu fortlefwande, och deruti framställt Thor som Jotnagud, således i rak motsats mot Eddan, som framställer Thor såsom Jotnarnas oförsonlige fiende? Detta faktum har H:r M. icke försökt att bestrida; han war bragt i trångmål och grep till de wapen hwari han wet sig excellera. H:r M. skall likwäl icke tro att någon numera antager hans orafelspråk som giltiga. Hans skyldighet hade här wa-

rit, enär han upptager detta ämne, att antingen bewisa att här alls inga sagor finnas, som framställa Thor som Totnagud, twärtemot Eddan, som framställer honom som Totnastende; eller ock, i fall han finner sig twungen att medgifwa, att sådana sagor verkligen finnas, wederslägga min förklaring öfwer detta märkvärdiga faktum, eller ock antaga den. Så hade wäl hwarje ärlig och opartiff recensent förhållit sig. H:r M. deremot söker att inkrängla allt hwad han förmår, och derefter utbryter han i wredesmod på anförda wis. Han har gripit till de argumenter, han hade till hands. Men det är tröttsamt att granska en recensent, hvars alla anmärkningar äro af den märkwärdigt lösa beskaffenhet, att de sönderfalla blott man ser uppå dem.

I 6:te kapitlet af "Ur-inwånarne" har jag, till en början lemnat ett utkast till en beskrifning öfwer en Kimbrisk kolonist-stam, som i forntiden inflyttat i södra och westra Skandinavien; och i noten till första sidan har jag yttrat att jag i början twekat huruvida dessa, det södra Sweriges första kolonister, varit Bender eller Kimbrer. Häröfwer blir H:r M. åter wred på fullt allwar och utropar: "en besynderlig Wisshet! kan der giveds twiwl om, at Bender aldrig have været fast bosiddende i Skandinavien?" Till en början will jag låta H:r M. förstå, att jag icke i dyligt fall antager något på förhand gifwet, och att jag, och troligtwis mången med mig, ej är så alldeles säker att sjelfwaste H:r M. skulle kunna skilja qwarlätenskap efter Bender, från qwarlätenskap efter hwarje annan människostam. Knappast skulle wäl H:r M. ens kunna skilja en Bendisk hufwudskäl från ett hufwud, af en annan människorace. Om nu verkligen så förhåller sig, hur kan då H:r M. weta att icke det ifrågawarande folket varit Bender? Är det då så rent af omöjligt, att icke en gren af den stam, som i sednare tider kallats Bender, under en förhistorisk tid, med helt annat namn (om eljest något sådant hunnit till oss) uppträdt i Skandinavien? Jag får öppet tillstå att den som först lärde mig att jag icke hade för mig en Bendisk stam, då jag fann kranier jemte bronswäpen, war Prof. Retzii ofta återopade afhandling, som wisade mig att nämde kranier alls icke kunnat tillhöra en slavisk stam, hwaraf Benderne utgöra en gren, utan måste hafwa tillhört en helt en helt annan i klassen "Dolicho-cephalæ; och härigenom blef jag "fullt öfwerlygad." H:r M. hade således äfwen

här kunnat spara sig mödan af en anmärkning. Der- efter formaliserar H:r M. sig öfwer min uppgift att de hagornar, som af allmogen ännu på wist sätt anses för heliga, endast finnas på sådana högar, i hwilka menniskor af den stam, som hade bronswäpen ligga begrafne. H:r M. tyckes mena att öfwer ett halft tjog, som jag då kände (nu känner jag långt flera) war ett alltför ringa antal att lemna något bewis. H:r M. är, som man förut sett, icke någon wän af komparativ forskning, och i denna rigtning har han wäl aldrig försökt sig. Han menar måhända att för att känna beskaffenheten af en ores innanmäte, måste man förut hafwa slaktat och dissekerat honom. Han tror det icke wara nog att man undersökt några, man måste hafwa undersökt en och hwar, för att weta hur han ser ut inwändigt. Att der finnes ett bestämdt sammanhang emellan forngriaternas yttre och inre beskaffenhet, har en lång erfarenhet lärt mig; och blott man ser början af gången framstika ur jorden på sidan af en kulle, kan man wara temligen säker på, att deri träffa stenwedskap och rasprydnader. Under eller wid flera, och så widt jag wet alla de gamla tornar, wid hwilka någon widskjelpelse fäst sig, och som i sednare åren genom jordodlingen blifwit (nest af ståndspersoner) uppgrädda, (om der också icke numera varit tecken till hög), har man funnit ergade och brutna bronswäpen, — alldrig jern. Det tillhörer således H:r M., om han förmår, wisa att uti någon enda hög, på hwilken står en helig torn, finnes en "halforsgraf" med sten — eller grift med jernwäpen. — Widare tillkännagifwer H:r M. genom ett frågetecken, sitt twiswel att tornar som fordom blifwit på en åttehögd planterade, kunnat enligt detta trädets natur, fortsättas i årtusenden; och widare frågar han: "Skulde man wäl antage at dette slags torn behöwer at plantes paa slige Höie mer end paa ethvert andet Sted, hvor den vorer vildt?" Denna anmärkning, jemte den näst föregående, är om möjligt ännu yttligare än de flesta andra i H:r M:s "historiske kritik." H:r M. menar således att han kan wara min läromästare i hwad som angår trädets natur och plantering. Om så wore, skulle jag uppriktigt tacka honom; ty detta ämne, som jag länge handlagt interesserar mig särdeles. Wäl känner jag att H:r M. en gång försökte — ty hwad har icke H:r M. försökt! — att lära naturforskarnes "Hafekunsten;" men jag känner ock hur försöket aflopp, och och jag twiflar på att H:r M. gör det om igen. — Icke för H:r M., men

för läsare som taga reson, vill jag anmärka att tornar, som wära "på et hvert andet Sted," aldrig äro föremål för widskepelsen; de huggas utan åtskillnad, lifasom annat ris och andra träd. Man skulle då måhända kunna tro, att blott de, som af en händelse kommit att uppväxa på en grafhögd, derföre äro föremål för widskepelsen; men i det fallet, skulle ju äfwen andra buskar och trädslag, som lika lätt kunnat komma att wäxa på grafhögar, wära föremål för samma widskepelse. Detta är lifwißt ingalunda fallet. Det är endast tornen som är helig. — Beträffande hwad jag anfört (sid. 4) om des egenkap, att då den blir gammal fortsättas genom nya skott från roten och att således under årtusenden kunna fortsättas på samma fulle, der den en gång i forntiden blifwit planterad, har jag ingenting att ändra, blott det att tillägga, att man kan säga om dessa tornar, som Cha-teaubriand om Djobergets oljoträd, att "de äro odödlige."

Mitt swaromål har det gemensamt med Hr M:s recension att det är alltför långt; derföre tills widare ännu blott några få ord. Det Hr Molbech anför sid. 653 att bronswapnen ursprungligt härleda sig från Phoenicierna innehåller ingenting nytt; desamma antages af flera författare före Hr M. ehuru han synes anföra det som sin egen uppfinnning. Men deremot har ingen, så widt jag wet, före Hr M. antagit att samma folk, som byggt gånggrifterna, i hwilka stenredskap träffas, sedermera byggt de så kallade stenistor i hwilka bronswapen förekomma. Om denna mening är och blir, utan twiswel, Hr M. ensam.

S. Nilsson.

Profesjor Eks anförande till Philosophiska Facultetens Protocoll med anledning af Philol. Cand. Janzons, öfwer det af Faculteten till Græcæ Linguae Adjuncturen upprättade förslag, anförda besvär *).

Med anledning af de besvär, dem Philologia Candidaten J. P. Janzon, öfwer Philosophiska Facultetens till ledigwarande Græcæ linguae Adjunctu-

*) Närmast wore det wisserligen endast senare delen af detta anförande, hwilken innehåller en detaljerad granskning af de allmänt lingvistiska grundsatser, hwarifrån Cand. Janzon i sin Afhandling de Aoristo utgått, här borde sinna en plats; men då allmänheten förut haft tillfälle att se

ren upprättade förslag, hos Höga Cancellers-Styrelsen anfört, får jag, så widt dessa besvär röra mig, afgifwa följande förklaring.

Nedan i begynnelsen af sina besvär, hwilka från början till slut förete många owanliga sidor, har Janzon tillåtit sig ett opasfande skämt med den under d. 7 December 1842 till hans fördel afgifna Nådiga Resolution, hwarigenom honom bewiljades tillåtelse, att, utan hinder deraf, att han war ograduerad, få i utlottning af specimens-ämne för den nu söfsta beställningen deltaga. Hans yttrande derom är nämligen ordagrannat detta: — "så sann Hans Maj:t i Nader skäligt, att i fråga om den söfsta Adjuncturen i Grefiskan förinna mig Nådig dispence (!) från den formaliteten, att öka min meritlista med så många ægerime admittitur, som erfordras, att, med hänseende till mina öfriga betyg, bli en legitimerad Magister-Candidat." — Af den, som så lågt uppfattar en af S. R. S. Kronprinsen, d. w. Academie-Cancelleren, bewiljad Nådig dispense, att han öppet förklarar den för en dispense från en tom formalitet, och ytterligare gör allt sitt till, för att wisa, att denna så kallade formalitet innebär ej mer eller mindre, än en orimlighet; af honom kunde Philosophiska Faculteten wisserligen icke wänta, att han skulle hålla densamma räkning för den uppmuntran, Faculteten åsyftade att bereda honom, då den, twertewot all praxis, uppförde honom å förslag till den ifrågawarande Adjuncturen. Men Faculteten kunde deremot wäntat, att den hofsamhet och den wälwilja, som så wäl wid betygets afgifwande, som wid förslags-uppsättningen yttrade sig, skulle hafwa bemötts annorlunda, än som skett, och framför allt, att Candidaten erinrat sig, att den Nådiga Resolutionen hade ett alltför upphöjdt ursprung, för att lämpligen erbjuda sig till föremål för ett i en allwarfsam sak alltid otillständigt skämt; samt att han icke eller glömt, att i den Nådiga Resolutionen bestämdt uttalades det omdömet, att Faculteten icke skänkat skäl för sitt åtgörande. Hade han erinrat sig detta, skulle han icke hafwa gyllat med de många ægerrime admittitur, hwilka han, besynnerligt nog! anser wära

saken från blott en sida och icke blott i den ifrågawarande afhandlingen, utan äfwen i den af ansökningsfrågan i sin helhet uti en annan tidning gjorda framställning åtskilligt ingått, som iafwar rättelse, har det syntes lämpligare, att äfwen från motsatta sidan, genom anförandets intagande in extenso, bereda tillfälle till frågans fullständiga kännedom.

det enda, hvarmed hans meritlista kunde eller behöfde ökas, men från hwilket ökande han nu anser sig befriad. Han skulle nämligen då funnit, att det icke eller undgått H. R. H. Kronprinsens, dåvarande Academie Cancellarens höga uppmärksamhet, hwilken betänklighet det hade med sig, att den, som likwäl ännu är Studerande inom en wis Facultyt, skulle, utan att hafwa absolwerat de dithörande Facultyts-studier, hwilkas fullständiga genomgående redan erfordras för högre skolskolor, lectioner wid rikets Gymnasier, ja! till och med för Gymnasti-Adjunctur, kunna komma i fråga till den lärarebeställning wid universitetet, som är den högsta närmast, och som wäl i allt fall måste anses icke blott jemförlig med, utan wigtigare, än åtminstone en Gymnasti-Adjunctur. Ty högst besynnerligt wore det, om den grundstudiernas universalitet, hwilken gällande befodringslagar föreskrifwa såsom oestergifligt willkor för ernåendet af alla wigtigare platser wid Elementar-lärowerken, skulle kunna utan men efterstänkas sökande till lärare-beställningar wid universitetet, som just har fått namn af sin bestämmelse, att wärda den universella bildningens interessen; och om ensidighet redan i grundstudiernas inhemtande skulle gynnas, fastän den är ett fel, äfwen der den widtager först efter grundstudiernas fulländning. Äfwen det missförhållandet bör icke helt och hållet förbises, att en till Academie-Adjunct befördrad Philologica Candidat, om han derefter wille completera sin Magistergrad, lätteligen kunde komma att i Philosophiska Examen pröfwas af Docenter, som för tillfället besittdde profession. Ses saken från denna synpunkt, som otwifelaktigt är den enda rätta, så kan man ej annat än förwånas öfwer en sådan mistydning af en Juristlig Råd, bewiljad under uttryckligt medgifwande, att den autoritet, hwilken sakens första handläggning tillhörde, icke saknat skäl för sitt förfarande, — att samma råd rubriceras såsom dispense från en formalitet och det med sådana tilläggningar, att icke blott den så kallade formaliteten framstår såsom en löslighet, utan till och med ett stenk af löslighet på ett alldeles otillbörligt sätt kastas öfwer sjelfwa den Nådiga resolutionen, hwarigenom dispensen blifwit bewiljad.

För den, som sålunda wisat sig icke ega tillräcklig försynthet, för att i den dager, som wederbörde, se och framställa en Juristlig Råd, för hwilken han, kanske ensam sedan detta universitets stiftelse varit föremål, war det naturligt, att hwart och ett omdöme, som icke war ett owillkorligt lofordande, skulle fram-

ställa sig i en falsk dager, skulle wisat sig skeft och wrängwist; att hwarje yttrande, äfwen af den, som egde laglig både rättighet och skyldighet, att öfwer hans förebrazta prof afgifwa witsord, skulle, så widt det icke hade formen af ett oinfränkt bifall, synas endast såsom ett subjectivt omdöme, jemförligt med hwilket annat subjectivt omdöme som helst. Det är nämligen det wanliga förhållandet, innan man hunnit arbeta sig ifrån den sjelstillit, som gemenligen utmärker autodidacter, att omdömet grumlås, att man ser wäld och oförrätt och wrängwighet i åtgärder och omdömen, dicerade lika mycket af öfwerlygelse, som af pligt-känsla, så snart dessa åtgärder och dessa omdömen i någon mon strida mot den sjelfskapade föreställningen om egen förträfflighet. För mig förefom det sålunda, då jag kände, att Candidat Janson är en autodidact, ingalunda owäntadt, att han skulle så, som han gjort, fatta mina yttranden till Facultytens protocoll om den i hans specimen märkbara bristen på klarhet i framställning och tanfegång och om nödwändigheten, att här afse endast hans nu utgifna och förswarade profafhandling. Jag tog nämligen på förhand för afgjordt, att, med det begrepp, Janson hyste om sig sjelf, han skulle anse sig i allo ofelbar och således taga mycket illa hwarje anmärkning, ware sig mot språket eller mot tanken i hans afhandling; att han skulle skjuta ifrån sig förebräelsen, att icke hafwa klart tänkt, hwad han wille säga, med den anmärkningen, att det icke är hans fel, om den, som läser hans skrifter, icke förstår dem — och att sättaren skulle få böta för de språkfel, för hwilka man kunde wilja ställa författaren till ansvar. Men hwad jag ända knapt hade wäntat, war, att Janson så litet gjort sig reda för, hwad en Academisk Facultyts witsord öfwer en profafhandling innebär, att han anser ett uttryck af onämnd person i bref till en (tydiligen gemensam) wän wara af beskaffenhet att uppwäga de Facultyts-ledamöters yttrade omdöme, med hwilka Facultyten enhälligt förenat sig. Jag föreställde mig nämligen, att han skulle insett, att, då behörig lagstiftare gjort Academisk Facultyt till högsta lagliga instans wid bedömandet af utgifna lärdomsprof, har samme lagstiftare också gifwit åt den Academiska Facultytens witsord den enda legalt-objectiva giltighet, som i vårt land är tänkbar. Under sådana förhållanden och då betyg efter gällande författningar icke kunna öfwerlagas, förfaller så wäl allt behof af motivering för betyg, såsom skulle denna wara af nöden, för att Facultyts-ledamöts af

hela Faculteten biträdda omdöme må anses ega annan, än blott subjectiv betydelse, som också all tillämplighet, för ifrågavarande fall, af den framfastade antydningen, att "det ena subjectiva omdömet torde kunna gälla likså mycket, som det andra."

Men just emedan en sådan makt är lagd i de Academiska Faculteternas händer, är det för mig åtminstone alldeles otänkbart, att någon enda Facultets-ledamot skulle kunna så glömma sin pligt, att han icke efter bästa förstånd i hwart och ett fall gör sig reda för beskaffenheten af de prof, hwaröfver han skall döma; och att sålunda, äfwen om han icke skulle anse det behöfligt eller ens med gällande lagar förenligt, att för betyget afgifwa någon utförligare motivering, han icke skulle vara färdig, att, enär motiveringen i besvärswäg honom affordras, en sådan lemna med den fullständighet och beredd willighet, som wederbör. Det är en så beskaffad motivering, jag nu till förklaring öfver Candidaten Janzons underdåniga besvär härmedelst går att i underdånighet afgifwa.

Likwäl anser jag mig, innan jag företager den granskning af Candidaten Janzons prof-afhandling, hvarmedelst jag torde anse mig hafwa tillräckligt motiverat mitt omdöme, böra ej blott widhålla, utan ytterligare styrka mitt till Facultetens protocoll afgifna, på redan wid tillfället i forthet utvecklade grunder stödda yrkande, att det blott varit denna ifrågavarande prof-afhandling de Aoristo, som nu bort tagas i öfverwägande. En dispense, gifwen med den uttryckliga anmärkning, att den autoritet, som genom någon sin wägran gjort dispensen behöflig, icke saknat skäl för sitt försvarande, kan naturligtvis i alla de händelser, der ingenting annat sökes, icke eller medföra någonting annat, än upphäfwandet af det hinder, som wederbörande autoritet på förhand haft skäl att anse ligga den sökande i vägen. Hindret war i förewarande fall ett deficit af $\frac{2}{3}$ i det hela, som Magistergraden utgör; och det icke så, att dessa $\frac{2}{3}$ kunnat fyllas genom idel negationer, ware sig under den strängare benämningen af Improbatur, eller den något lindrigare af Aegerrime Admittitur: ty i begge fallen kan man taga för gifwet, att ett så märkbart misförhållande mellan den sökandes betyg skulle för hwar och en, som inser, att Magistergraden rätteligen ingenting annat är, än en proba på fullständigt genomgångna grundstudier, wisat olämpligheten af hans anställande såsom Universitetslärare, i hwad ämne det och wara måtte. Bristen fylldes icke eller legalt genom de be-

tyg, sökanden i första examen erhållit, hwilka i allt fall icke äro större, än att mången före honom erhållit dem lika stora, utan att derföre omödelbarligen göra anspråk på hwarken Docentur eller Adjunctur wid Universitetet. Genom dessa betyg stod således den sökande wisserligen öfver den stora mängden af Philologiae Candidater, likwäl icke högre, än att till hwar enda promotion ungefär $\frac{1}{4}$ af Promovendi i första examen haft lika höga betyg, som han. Det åter, hwarigenom han bestämdt höjde sig öfver dem, war ett arbete öfver Pindari Olympia och en af deremot gjorda anmärkingar föranledd skrift: Om Metrikens fall och upprättelse. Dessa arbeten wittna obestridligen om ett åt en speciell sida af den Grefiska Lyriken egenadt allwarligt studium, fastän ännu behäftadt med mycken dunstighet i uttrycket. Hwad betygen således icke, åtminstone icke ensamma, kunnat åstadkomma, enär det icke war i dem, som det owanliga låg, det verkade dessa skrifter tillsammans med betygen, nämligen, att H. K. H. Kronprinsen, universitetets d. w. Höge Cancellor i Näder täcktes bewilja sökanden tillåtelse, att utan hinder af sin ofulländade Magistergrad deltaga i utlottningen af specimensämne, men med hwem? — jo! med graduerade sökande, för hwilka icke något hinder låg i vägen och hwilka således ingen dispense behöfde. Lika orimligt således, som det skulle varit, att till fördel för de öfriga sökande efter denna i Näder gifna dispense återopa den omständigheten, att de hafwa ådagalagt insigt i 8 examens-ämnen mer, än han; lika orimligt skulle det å andra sidan varit, att till fördel för Candidaten Janzon äfwen wid förslags-tillfället återopa de föregående skrifter, på grund af hwilka han redan wunnit den fördelen, att få det honom i vägen liggande hindret upphäfwet, utan att den Nådiga resolutionen på något sätt berättigade, att på samma skrifter grunda några anspråk derutöfver: hwilket också påtagligen skulle hafwa varit, att låta Janzon 2:ne gånger i samma ansökningsfråga draga fördel (näml. både negativ och positiv fördel) af samma befordrings-skäl, hwilket, då det i ett Nådigt Cancellärsbref blifwit betraktadt såsom medförande endast ett slags jemlikhet på ett lägre stadium, eller lika rätt med graduerade att i ett speciellt fall deltaga i specimensämnes utlottande, ej kunde och ej borde af Faculteten betraktas såsom medförande någon ytterligare fördel. Att Candidaten Janzon ej förstått detta enkla förhållande, wisar sig påtagligen deraf, att han påstår, det jag skulle låtit hans medsökandes meriter dem till-

godofomma två gånger i samma ansöfningsfråga, men welat betaga honom en sådan rättighet. Hwad detta skall betyda, är mig werkligen obegripligt; ty wid förslags-uppsättningen har jag i enlighet med den åsigt, jag här uttalat, icke nämnt ett ord om den merit, som sökanderne Cederschöld och Cavallin framför Janzon egde, innan han erhållit den Nådiga dispensen, nämligen en fulländad Magistergrad, utan lät alldeles consequent Magistergraden hos dem och den genom den Nådiga dispensen för detta särskilda fall af Cand. Janzon wanna equivalent mot Magistergraden, såsom utgörande, det ena ett af gällande praxis föreskrifvet *conditio sine qua non* för rättigheten att genom Cathedraler-prof ådagalägga kompetens till Academisk Adjunctur, det andra en deremot swarande speciell befrielse från ett sådant *conditio sine qua non* — vara utom räkningen. — Det är således uppenbarligen en wrängd framställning, då Cand. Janzon, likwäl utan att angifwa, huru saken rätteligen är att förstå, beskylld mig för att hafwa låtit några hans medsökandes meriter komma dem två gånger till godo, men honom icke. Och det är på denna wrängda och på all bewisning blottade framställning, som han grundar sina tillmälen om det "ytterligt sleswa och wrängwisa" i den af mig uttalade åsigt.

Men åfwen detta förwänar mig icke; ty det är ett icke så owanligt factum, att den som genom någon idiosyncrasi ser föremålen i ett falskt ljus, har swårt att öfvertyga sig, att felet ligger — i hans eget öga. På slesheten åter i hans eget betraktelsesätt lemnar beswärskriften, utom det redan anförda, många andra prof. Jag tillåter mig blott att ännu fåsta uppmärksamhet wid några af de mest framstående.

Såsom inledning till det obewisade och obewisliga påståendet om wrängwisenheten i min yttrade åsigt har Candidaten förwridit sjelfwa den Nådiga dispensens betydelse, såsom skulle denna hafwa inneburit, såsom Janzons egna ord lyda, ett "Nådigt bifall till min kompetens till Adjuncturen." Ingenting är mera ogrundadt, än detta yttrande; ty dispensen medförde tydligen endast en tillåtelse, att wisa, om han war kompetent eller icke: och det är först genom afslagdt specimen, som kompetens styrkes eller winnes, i alla de fall, då icke den dömande autoriteteten eller, i händelse af twist, höga Cancellers-styrelsen förklarar, det nytt prof icke erfordras. Och en sådan befrielse war icke den Nådiga dispense-resolutionen. Hade den det

warit, så hade hans anspråk på företräde framför medsökande fallit sig något rimligare, fastän den högdragna ton, han i förhållande till dem i beswärskriften antager, deraf lika litet varit rättfärdigad, som det alltför litet humana sätt, hwarpå han wid det så wäl i asseende på innehåll, som form otillfredsställande förswaret af sin prof-afhandling mot opponenterna Cederschöld, Cavallin och Brag gick till wäga, skulle ens under sådana förhållanden varit mindre klanderwärdt. Af den, som tre till fyra gånger efter ett framfördt argument behöfwer den tillrättawisningen att, hwad han till förswar mot argumentet andragit, wisserligen kan vara rätt uppbyggligt, men icke det mindsta har att skaffa med den sak, som för ögonblicket är ifrågakäld — och åt hwilken denna tillrättawisning med all saktmodighet gifwes, så ofta den behöfwes; ja! ännu mer: af den, som, fastän ett argument blifwit åtskilliga gånger upprepadt med angifwande af sidan och stället, der den sak, mot hwilken det är rigtadt, besinner sig, ändå ej är i stånd att begripa, hwarom fråga är, utan behöfwer, att i egentlig mening få sig med finger utpekadt, hwad det är, som bestrides — hwilket allt så, som här uppgifwes, war förhållandet med Cand. Janzon under Docenten Brags opposition — af honom borde man icke wänta en sådan brist på försynthet, som den, hwartill han gjorde sig skyldig, genom att i ett ögonblick, då opponenten drog andan, innan han fullbordade en med adverbium *hic* påbörjad mening, falla honom i talet och fortsätta med ett i sjelfwa werket ohyfsadt: "ja! *hic stamus in stercore.*" I denna anda war mycket af hwad Candidaten Janzon i sitt förswar anbragte; och lika liten grannlaghet, som han wisade i sitt beteende mot opponenterna, ådagalade han också i språkets muntliga behandling. Ty utom sådana felaktigheter och den särdeles olatinska färg, som utmärker språket i hans tryckta afhandling, tillät han sig i latin-talandet ett fullkomligt åsidosättande af stafwelsernas tonwigt och af ordens grammatiska böjningar. I förra asseendet will jag blott nämna ett ord af många, som förlorade sin rätta tonwigt, nämligen ordet: *declarat*, som i Janzons mun alltjemt hette *declarat*. För öfrigt kan jag så lång tid efter ventilationen icke nu bestämdt erinra mig de särskilda orden och de särskilda språkstrukturer-na, som förwredos och rådbräkades; men att språket i hög grad misshandlades, war wid disputationstillfället alla kännares gemensamma mening. Desså tyckte jag mig icke behöfwa lägga allt det märkliga, som i detta

hånseende förefom, på minnet, då jag ansåg det alldeles otänkbart, att Janson, som borde vara bäst belåten med, att hela saken, efter den skonamma behandling, Faculteten lätit den vederfaras, öfwerlemnades åt glömskan, skulle handla nog mycket emot sitt eget intresse, för att genom en åt alla håll utmanande besvärskrift göra det till nödvändighet, att i öppen dag framlägga hans brister.

(Fortsättes.)

Akademiska Underrättelser:

OSCAR, med Guds Nåde, Sweriges, Noriges, Göttes och Wendes Konung.

Vår ynnest och Nådiga benägenhet med Gud Allsmächtig, Roman, Doctor, Biskop, tillförordnad Canzler, Pro-Canzler, Commendeur af vår Nordstjerne-Orden, Riddare af Konung Carl XIII:s Orden! Hos Ds hafwen J, å Canzlers-Embetsens wid Lunds Universitet wägnar, uti skrifvelse den 25 sifflidne April underdånigt annält, hursom, i anledning af det genom Kongl. Brefwen den 26 November 1842 och 18 December nästlidet är hemälde Universitetets Canzler i Näder lemnade bemyndigande att, efter omständigheterna, medgifwa Juridiska och Medicinska Faculteternas ledamöter, att, utan hinder af den läroämnenas fördelning, som kunde för de såriflida lärostolarna wara antagen, sijn emellan öfwerenskomma om utbyte af ett eller flere af de ämnen, hwilka dessa Faculteter tillhöra, Theologiska Faculteten wid samma Universitet, under åberopande att enahanda behof, som för Juridiska och Medicinska Faculteterna nyfånade Nådiga stadgande påfallat, åfwen i afseende å den Theologiska förefunnes, förden skull hos Eder anhållit om underdånigt föremåle hos Ds dertill, att ofwanhögtberörde stadgande åfwen måtte wara för Theologiska Faculteten gällande: Och hafwen J, enär den Theologiska undervisningens ändamålsenliga gång skulle underlättas och befrämjas derigenom, att hwarje Lärare inom Faculteten finge sjsfsätta sig med de ämnen, för hwilka han eger största fallenhet och om hwilkas grundliga inhemtande han sig företrädeswis winlagt, underdånigt hemställt, om icke Wi skulle tänkas i Näder meddela Universitetets Canzler en lika tillåtelse med afseende å fördelningen Lärarne emellan af de till Theologiska Faculteten hörande läroämnen, som genom ofwan anförda Kongl. Bref blifwit honom i hånseende till Juridiska och Medicinska Faculteterna i Näder medgifwen.

Som, wid underdånig föredragning häraf, Wi för godt funnit att, hwad J sålunda underdånigt hemställt, i Näder gilla och bifalla; Alltså gifwe Wi Eder sådant härmed till swar och underdånig esterrättelse i

Näder tillfånna, befallande Eder Gud allsmächtig Nadeligen. Stockholms Slott den 10 Maj 1844.

OSCAR.

G. J. Seurlin.

= H. S. t. f. Akad. Kansleren har d. 29 Juni utnämnt och förordnat Docenten i Grefiska Språket **Mathias Nathanael Cederschiöld** att wara Adjunkt i samma wetenskap wid Universitetet.

= Samma dag har H. S. t. f. Kanslern förordnat 1:ste Amanuensen wid Akad. Bibliotheket Docenten **Edward Wilhelm Berling** att förestå Bibliotekarie-tjensten under Professorn och Akad. Bibliotekarien Doktor H. Neuterdahls frånvaro såsom Presteståndets ombud wid instundande Riksdag.

Notiser:

Finland. Hans Keiserl. Majestät har bewiljat den om Finnska språkets wård och des skatters framhafwande i dagen förtjenstfulle Provincial-Läkaren i Kajana Doktor **Lönrot** tjenstledighet på fem år, räknad från början af det innevarande och med bibehållande af alla hans löneförmåner, "för utarbetande af Finnska Läse- och Läroböcker." I följd af denna nådebewisning från thronen blir ändtligen Dr Lönrot, af andra åligganden oförd, i tillfälle att egna sin slit odelad åt utarbetningen af sitt Finnska Lexikon, åfvensom af de läroböcker (Finnska Grammatik och Läsebok), hwilka Dr L. derjemte Lärer ha under händer. Såriflildt för elementar-läroverkens skull, der bristen på finnska läroböcker hitills varit så kånbar, har man stort skäl att sågna sig öfwer den frifstiga ynnest, som blifwit Dr L. — eller rättare den Finnska literaturen, för hwilken han arbetar, bewisad.

Jemte anförandet af denna ur Helsingfors Morgonblad hemtade notis påminna wi Läsaren, att det är Doktor **Ullas Lönrot**, som med de stora resultaterna af sina nitiska estersforskningar gifwit en hufwudsaklig näring åt den nywaktade isfvern för uppodlande af sitt fäderneslands språk och studiet af des monumenter. Det är nemligen han, som, under tåta wandringar omkring i det inre af landet, ur folkets mun upptecknade och på originalspråket utgaf den märkwärdiga, af 32 sånger bestående, nationaldikten **Kalewala**, hwarpå efter hwar annan följt utgifwandet af **Kanteletar**, en samling Finnska lyrik omfattande hela 600 sånger, **Suomen Kansan Saunalaskaja**, en samling finnska ordspråk, och nu helt nyligen **Suomen Kansan Arwoitukisa**, en samling finnska gåtor; allesamman ofskattbara verk för kånedomens om och bewarandet af den gamla fosterländska folkpoesien*).

* I 4:de Bdets 1:sta häfte af *Drage og Idun*, har **G. J. Lénström** meddelat en intressant afhandling "om Finnska poesien," der en redig öfwerblick öfwer detta hitills utom Finland temligt obekanta ämne erhålles och bland annat

Den ledighet som blifwit förunnad denne utmärkte språkforskare att odeladt egna sig åt sina patriotiska sträfvanen kommer wäl till pass i närwarande stund, då nationalkänslan allt lifligare börjar yrka det egna språkets insättande i sina rättigheter såsom tal- och skriftspråk äfwen hos den bildade samhällsklassen. Liksom nemligen hos de slawiska folken ifriga bemödanen förspörjas*) att återställa en genom fremmande inflytelser affigkommen nationalitet, och liksom i Belgien med ifwer kämpats mot nationalspråkets öfverflyglande af Fransyskan, en strid der segern redan synbarligen förklarar sig för det försnämnda**); så föregår i Finland något som tecknar sig till en blifwande allwarsam reaktion mot det öfwertag som Swenskan så länge till nachdel för all sjelfständig utveckling af finska språket och literaturen bibehållit. Swarje opartiff betraktare måste också erkänna att en förändring är af nöden, om ej den nationella egendommeligheten skall gå under i en betydelslös blandning af heterogena språkelementer. Den så kallade bättre samhällsklassens swenska bildning lefwer, sedan den genom Finlands politiska skilsmässa från Sverige blifwit affuren från sin rot, ett mer och mer astynande lif, hwilket måste lida ytterligare afbräck genom det tilltagande inflytande ryff bildning, i följd af Rysslands ställning till Finland och St. Petersburgs närhet, naturligen utöfwar***). I stället för en sådan kraft och fastlös swensk-ryff bildning äger Finkan inom sig så rika resurser till skapande af en blomstrande nationell, att det icke är att undra öfwer om de finska Swenskarne sjelfwe skulle wara de förste att underhöjda reaktionen. — Såsom ett prof på den diffusion som rörande denna stora angelägenhet föres i Finland, meddela wi efterföljande utdrag ur den i Kuopio sedan början af innevarande år utkommande tidningen Saima, hvars redaktör är den inom swenska literaturen berömligt kände Snellman. Strax i första numret påstår han uppmärksamheten på den fosterländska literaturen, anmärker det ringa deltagande den samma röner hos den så kallade bildade samhällsklassen, den förminskade hägen för bokliga konstcr i allmänhet, hwilken wisar sig i bothandeln dåliga tillstånd och den jemförelsewis ringa affättningen af såwäl swenska som andra utländska literära produkter. Sedan han uppkastat den frågan, hwari wäl orsaken till detta förhållande bör sökas? yttrar han: "Många orsaker kunna angifwas. Wi anse för den hufwudsakliga, att Finland icke eger en National-litteratur.

en fullständig exposition af Kalewala's innehåll förekommer. Kalewala har sedermera blifwit på swenska språket öfversatt af Magister Docens Castren. En mängd öfversatta stycken ur Kanteletar äro att läsa i de på Athenæum här i Lund tillgängliga tidningarne Saima och Helsingfors' Morgonblad.

*) Se Nr. 17.

**) Se en notis i Nr. 19.

***) Huru den ryff bildningen så småningom söker bereda sig wäg till ett framtida öfverflyglande af den swenska, wisar sig icke otydligt äfwen i den utkomna förordningen om undervisningens i historia m. m. wid de finska läroanstalterna bestribande af infödda Ryssar, hwarom en notis i Nr. 14 förmåler.

Ly likasom den enskildes kunskap saknar all rot och hållning, icke förtjenar wetandets och bildningens namn, om den icke är sjelfständigt uppfattad, genomtänkt och förarbetad till ett individuelt helt, så måste äfwen en hel nations bildning icke wara en blott härmning, ett lån från utlänningen, utan ega en af nationalandan beroende egendomlig form. Det är sannt, den nation är den mest bildade, som i högsta grad tillagnat sig den allmänt menfsliga bildningen. Men denna bildning har icke en gifwen, oföränderlig form, utan den är i sig sjelf lefwande och rörlig, utvecklar sig på hwarje tid till en annan. Och denna utveckling sker juft genom bildningens öfvergång från den ena nationen till den andra.

En bildning derföre, som icke är nationell, kan också icke wara sann, allmänt menfslig bildning. Den är då blott en yttre wana, jemförlig med apans eller hundens dressering. En sådan bildning måste sakna allt intresse hos nationen, all sjelfständighet, all kraft att utveckla sig. Och ett folk, som aldrig binner någon annan bildning, måste sjelft gå under och förwinna såsom nation.

Men en sjelfständig bildning hos ett folk måste uttala sig i des eget språk. Språket är redan ett verk af en sådan bildning, utgör uttrycket för ett folks egendommiga sätt att uppfatta ting och deras orsaker, att föreställa sig och tänka det finliga och öfverfinliga. — I wetenskapen röjer sig derföre denna en nations sjelfständighet genom en national-litteratur, genom öfverflytningen af andra nationers wetenskap och witterhet till des eget språk och genom det sålunda mottagna vidare bearbetning uti egna wetenskapliga och witra alster.

Det wisar sig, att wårt öfwananförda påstående måste lida någon inkränkning af det nyss sagda. Ly att Finland eger en national-litteratur uti skrifter af religiös innehåll och uti den rika folksången, i runorna, kunna wi mot det uppenbara förhållandet lika så litet neka, som att äfwen i öfrigt en nationell bildning finnes. Men både denna bildning och des litteratur inkränker sig till den stora massan af nationen, hwar emot de literärt bildade, likasom de företrädeswis så kallade bildade samhällsklasserna öfverhufwud, stå helt och hållet utom denna nationella bildning och med få undantag sakna allt deltagande för des litteratur. Derföre är också den literära bildningen hos oss blott ett lån, en yttlig lera utan fast och merg, oförnögen, såsom hwarje dags erfarenhet bewisar, att framalstra något dugligt, utan förmåga likaså att ingifwa sann håg för wetandet och des alster.

Man kan åter fråga efter orsakerna till detta förhållande. Den närmaste af dessa är utan twifvel, att den bildade samhällsklassen i wårt land genom sitt språk och till en stor del äfwen genom sitt ursprung icke tillhör den finska stammen, hwarföre äfwen des bildning icke står på finsk grund och boten. Wårt land har delat och delar detta öde med flera andra smärre länder, der en utländsk kultur förwänt nppkomsten af den inhemska."

Så långt citera wi denna gång Saima. I flera wäl skrifna artiklar har derhådes sedermera detta ämne blifwit widare afhandladt. Wi torde framdeles få mera att berätta om fortgången af bemödanerna för den finska nationalitetens utveckling.

Rättelser:

Sid. 149 rad. 25 står: mellan språken, läs: mellan Lappiska och Grönländska språken. — Sid. 165, andra spalten, rad. 34 står: skän, läs: gräl.

Nr. 23 af denna Tidning, utgifwes Lördagen d. 20 Juli.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1844.

